

انتم درس

پہ گمانہ کی زکات شتہ او کنہ؟

د هیواد مروج بانکي نوټونو کی زکات : که چیري یو چا سره دومره پیسی چی د ۵،۲۵ ټولو سپینو زرو او یا ۷،۵ سروزرو سره مساوي شي زکات پرې لازم په هرو څلویښتو کی (۱) یوه او په سلو کی ۵،۲ دوه نیمي افغانۍ به د زکات مستحقینو ته ورکوي.

د ګانو زکات :

✓ د ټولو فقهاؤ په اتفاق پر الماس، ملغرو، یاقوتو، لؤلؤ، مرجان، زبرجد او داسي نورو قیمتي ګانو کی چی د تجارت لپاره نه وي یواځي د زینت لپاره وي زکات پکښي نشته.

✓ احناف وايي : كه سره او سپين زرو كي زكات شته كه چيرته نصاب ته رسيدلي وي، اكر كه د استعمال لپاره وي.

✓ حُيني علماء وايي چې نشته

✓ حُيني علماء وايي كه يې استعمالوي نه به يې ورکوي او كه يې نه استعمالوي بيا به يې زكات ورکوي

✓ خو ښه خبره داده چې زكات ورکړي حُكه چې :

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امْرَأَتَانِ فِي أَيْدِيهِمَا أَسَاوِرُ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ لَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتُحِبَّانِ أَنْ يُسَوِّرَكُمَا اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَسَاوِرَ مِنْ نَارٍ قَالَتَا لَا قَالَ فَأَدِيَا حَقَّ هَذَا الَّذِي فِي أَيْدِيكُمَا) مسند احمد

د تجارتي مالونو زکات

- ✓ ټول فقهاء وايي : په تجارتي اموالو کې هغه وخت زکات فرض دی چې قیمت يې د سرو او سپينو زرو نصاب ته ورسېږي، خو حساب به د هغه جنس کوي چې په کوم کې فقير ته گټه وي.
- ✓ نصاب د کال په پيل او آخر کې معتبر دی.
- ✓ په کوم تاريخ يې کاروبار پيل کړی وي د کال په پوره کېدو سره به د خپل تجارت د توکو قيمت معلوم او هغه به حساب کړي او زکات به ورکړي.
- ✓ که د تجارت په پيل کې مال نصاب ته نه رسېږي بيا به د هغه وخت څخه حساب کوي، چې مال يې نصاب ته رسېدلی وي.
- ✓ د سوداگرۍ توکي چې به هر ځای کې وه د زکات د ورکړي په وخت کې د هماغه ځای قيمت معتبر دی.

په فصلونو او میوو کې زکات
ښته او کنه؟

د فصلونو او مېوو زکات

✓ په کرنیزو حاصلاتو کې هم د نورو توکو په څېر زکات فرض دی.

✓ د زکات دغه ډول ته عَشْر وېل کېږي ځکه چې لسمه برخه پکښې زکات ویستل کېږي.

د فرضیت دلیل یې :

الله تعالیٰ فرمایي: ((يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ))

په کومو فصلونو کې به زکات اخستل کېږي

امام ابوحنيفه رحمه الله وايي : هر شی چې له مخکې څخه پيدا کېږي زکات پکښې دي بېله د کرکو، واینو او خسو او په دې کې نصاب شرط نه دی.

✓ له همدې امله د امام صاحب په نزد په انگورو، هندوانو، خربوزو (ختکي)، سبزي جاتو او دپته ورته نورو شيانو کې عشر لازم دی.

صاحبين وايي : فصلونو او میوو کې په دوه شرطونو عشر لازم دی :

۱- دغه توکي به تر یوه کاله پاتې کېدای شي لکه: غنم، وربشي، وریجي.

۲- دغه حاصلات به د پنځو وسقو په اندازه وي چې یو وسق ۶۰ صاعه کېږي او یو صاع څه کم درې کیلو راځي، علماء وايي شه خبره داده چې احتیاطي درې کیلو ونیول شي.

د څارويو زکات

✓ په څارويو کې هم زکات فرض دی، چې تفصیل کې په صحیحو احادیثو کې ذکر شوی.

په څارويو کې د زکات د وجوب شرطونه : دغه شرطونو په لاندې ډول دي :

1. څاروی به څرېدونکې او اهلي وي.
2. خپل اړوند ټاکلي نصاب ته به رسېدلي وي.
3. کال به پرې تیر شوی وي.
4. دکال زیاته برخه به یې په عامو څرخایونو کې خوراک کړی وي

د اوښانو زکات

د اوښانو د زکات نصاب پنځه دی، له پنځو څخه په کمو اوښانو کې زکات نشته رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: (لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسٍ ذَوْدٌ صَدَقَةٌ).

✓ کله چې د اوښانو شمیر نصاب ته ورسیري او کال پرې تېر شي نو زکات ورکړی، ترتیب یې په لاندې ډول دی :

1. له ۵ څخه تر ۹ پوري یو پسه.
2. له ۱۰ څخه تر ۱۴ پوري دوه پسونه.
3. له ۱۵ څخه تر ۱۹ پوري درې پسونه.
4. له ۲۰ څخه تر ۲۴ پوري څلور پسونه.
5. له ۲۵ څخه تر ۳۵ یوه کلنه جونگی.

- ۶- له ۳۶ څخه تر ۴۵ پوري يوه دوه کلنه جونگی.
 - ۷- له ۴۶ څخه تر ۶۰ پوري يوه درې کلنه جونگی.
 - ۸- له ۶۱ څخه تر ۷۵ پوري يوه څلور کلنه جونگی.
 - ۹- له ۷۶ څخه تر ۹۰ پوري دوي دوه کلن جونگی.
 - ۱۰- له ۹۱ څخه تر ۱۲۰ پوري دوي درې کلنې جونگی.
- له ۱۲۰ څخه وروسته د زکات حساب بيا له سره شروع کېږي په ۱۲۵ کې دوي درې کلنې جونگی او يو پسه. په ۱۳۰ کې دوي درې کلنې جونگی او دوه پسونه. ۱۳۵ کې دوي درې کلنې جونگی او درې پسونه او داسي نور.

د غواوو او ګامپښو زکات

په غواګانو او ګامپښو نصاب ۳۰ دی، کله چې نصاب ته ورسېږي، د زکات ترتیب یې په لاندې ډول دی:

1. له ۳۰ څخه تر ۳۹ پوري یو یوکلن خوسۍ یا خوسکۍ
2. له ۴۰ څخه تر ۵۹ پوري یو دوه کلن خوسۍ یا خوسکۍ
3. له ۶۰ څخه تر ۶۹ پوري دوه یوکلن خوسۍ یا خوسکۍ
4. له دې څخه وروسته په هرو ۴۰ کې یو دوه کلن خوسۍ یا خوسکۍ او په هرو ۳۰ کې یو یوکلن خوسۍ یا خوسکۍ
لازمېږي په ۸۰ کې دوه او به ۹۰ کې درې یوکلن خوسۍ یا خوسکۍ لازمېږي او په ۱۰۰ کې دوه یوکلن او او یو دوه کلن خوسۍ یا خوسکۍ زکات لازمېږي.

د میزو او ویزو (بوزو) زکات

په میزو او بزو د نصاب شمیر ۴۰ دی، کله چې نصاب پوره شي په لاندې ترتیب سره زکات ورکول کیږي:

1. د ۴۰ څخه تر ۱۲۰ پوري یو پسه یا یوه بزه زکات
2. له ۱۲۱ څخه تر ۲۰۰ پوري دوه پسونه یا دوې وزې زکات
3. له ۲۰۱ څخه تر ۳۹۹ پوري درې پسونه یا درې وزې زکات
4. په ۴۰۰ کې څلور پسونه یا وزې، نور نو داسې په هرو سلو کې یو پسه یا وزه زکات ورکول کیږي.

د زکات په څارويو کې به
کوم ډول څاروي اخيستل
کيږي؟

په زکات کې به څه ډول مال اخیستل کېږي

په زکات کې به نه ډېر اعلی او نه هم ډېر ادنی مال وي، بلکې منځنی مال به زکات کې ورکول کېږي او د دواړو خواوو حق به مراعت کېږي، هم د مال د خاوند او هم د زکات د مستحقینو.

په کومو شیانو او څارویو کې زکات نشته

✓ سورلی په څاروي.

✓ د استوگني په کورونو، کالو، د کور سامان، د خدمت غلامان او د کاروني په سلاح کې زکات نشته.

✓ هغه څاوري چې غوښه او شېدې یې نه خوړل کیږي

امام ابوحنیفه رحمه الله وایي: پر هر آس باندي زکات یو دینار یا لس درهمه بنودلي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: ((فِي كُلِّ فَرَسٍ سَائِمَةٍ دِينَارٌ أَوْ عَشْرَةُ دِرَاهِمٍ))

✓ که آسونه یواځي نران یا یوازي ښځي وي او دنسل دزیاتوالي لپاره نه وي

✓ د اوبنانو بچي چې یو کلن نه وي، د بوزو بچي چې شیر میاشتنی نه او د میرو بچي چې غټان ورسره نه وي زکات پکښي نشته.

د رکاز او معدنونو زکات

د رکاز لغوي معنی : رکاز د (رکز) څخه اخیستل شوی پتوالي ته وایي.

په اصطلاح کې : هغه خزاني ته وایي، چې په ځمکه د جاهلیت د وخت د خلکو له خوا بنځ شوي وي او یواځي د مسلکي اشخاصو له خوا پیژندل کیږي.

✓ که چېرې داسې نښې وموندل شوي چې دا مال د مسلمانانو دی نو بیا دا خزانه نه ده او لقطه (پیداشوی) مال دی د خزاني حکم نه لري.

کنز : هغه خزاني ته وایي چې انسانانو بنځه کړي وي.

معدن : هغه خزاني ته ویل کیږي الله تعالی د محکې د پیدا کېدو سره یو ځای پیدا کړي وي.

زکاز : کنز او معدن دواړو ته شاملیږي.

له ځمکې څخه پیدا کېدونکې خزانې په درې ډوله دي :

۱- هغه جامدې خزانې چې اور سره ویلي کېږي، لکه سره زر او سپین زر....

۲- هغه جامدې خزانې چې اور کې نه ویلي کېږي، لکه: جست، چونه....

۳- هغه مایع خزانې لکه: اوبه، قیر(ډامبر)، گاز، او نفتي مواد او نور...

✓ له پورته درېیو واړه ذکر شویو خزانو څخه یوازې په هغه کې پنځمه برخه زکات لازميږي چې اور سره ویلي کېږي، لکه: سره زر سپین زر.

✓ په دې کې پنځمه برخه د بیت المال او د کال تېرېدل هم شرط نه دي.

✓ په دې شرط چې د چا شخصي ملکیت نه وي، لکه: دښتي،

د زکات مستحقین څوک
دي؟

د زکات د لگښت ځایونه (مصارف)

د زکات مال هر چاته او په هر ځای کې نشي مصرف کېدلای، بلکې د زکات لپاره الله تعالی پخپله په قرآن کې د هغه مستحقین بیان کړي چې زکات ورته ورکول کېږي، چې فقهاؤ دوی ته مصارف ویلي دي او اته ډلې دي چې په دې آیت کریمه کې ذکر شوي دي، الله تعالی فرمایي: ((إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ))

د دې خلکو تفصیل په لاندې ډول دی :

۱- **فقراء** : فقیر هغه څوک دی چې هیڅ شي و نه لري او یا د خپل ژوند د تېرولو لپاره دومره څه و نه لري چې د هغوی اړتیاوي پرې پوره شي.

۲- **مساكين** : مسکین هغه چاته ویل کېږي چې هیڅ شی و نه لري،

✓ د زکات په استحقاق کې د دواړو تر منځ کوم فرق نشته.

✓ ځینې فقهاؤ بیا د فقیر او مسکین پېژندنه د دې برعکس کړې ده.

۳- **عاملین (د زکات د مامورین)** : عامل هغه څوک دی چې د اسلامي حکومت له خوا د صدقو، زکاتونو او عَشرونو په راټولو ګمارل شوي وي.

✓ هغه خلک چې د بیت المال د کتابونو په لیکلو او د مالونو د

ساتلو او په وېشلو ګمارل شوي وي.

۴- مؤلفۃ القلوب : دا هغه ډله خلک دي چې اسلام غواړي د هغوی زړونه لاسته رواړي، زړونه داسلام لوري ته مایل شي یا دا چې پر اسلام ثابت پاته شي.

فقهاؤ وایی : له دوي څخه لاندې خلک مراد دي :

1. هغه کفار چې د اسلام سره یې مینه پیدا شي.
2. هغه خلک مسلمانان یې د شر څخه په امن او محفوظ شي.
3. هغه خلک چې په اسلام باندې ثابت قدمي شي او یا د دوي په څېر نور خلک هم مسلمانان شي.
4. هغه خلک چې د کفارو سره پر پولو او سرحداتو کې اوسېدل تر څو د هغو څخه متاثره نشي او د تیري په وخت کې لومړی دوی د اسلامي حکومت د سرحداتو څخه دفاع وکړي.

آيا اوس وخت کي دوی ته زکات ورکول روا دي؟

احناف وايي : په اوس وخت کي دوی ته زکات ورکول روا نه دي، د اسلام په قوت سره د دوی برخه له منځه تللي او منسوخه شوي ده ځکه مسلمانان زيات شوي او په خپلو پښو درېدلي او داسي کوم سبب پاته نه دی چې په اوس وخت کي دي دوی ته برخه ورکړل شي.

امام شافعي او حيني نور فقهاء رحمهم الله وايي : د مولفة القلوب د برخي د ساقطولو لپاره کوم دليل په قرآنکريم او نبوي سنتو کي نشته.

✓ کوم دليل چې احنافو د ابوبکر صدیق رضي الله عنه په زمانه کي د عمر رضي الله عنه عمل نيولی دا دهغه اجتهاد او د وخت غوښتنه وه.

✓ خو په نتيجه کي ويلای شو که چېرې د اسلامي حکمت له خوا ورته ضرورت پيدا شي عمل پري روا وي.

۵- د غلامانو آزادول : د مکاتبو ئي غلامانو آزادول دي، دغو غلامانو ته هم د زکات د مال څخه دومره څه ورکول کېږي، چې خپله غاړه ورباندې د غلامۍ له کړۍ څخه خلاصه کړي.

✓ علماء وايي : اوس بې گناه بنديانو ته هم ورکول کيدی شي.

۶- غارمين (قرضداران) : غارم هغه چاته وايي چې پر ده باندي د خلکو پور وي او دي نشي کولای چې دبل چا د مرستې پرته دغه پور خلاص کړي.

✓ دغه خلک که کار ولري او که کار ونه لري او يا هم کوم غټ تاوان او ضرر ورته رسېدلی وي.

✓ اسلامي حکومت مکلف دي چې د زکات د مالونو څخه دوی ته پيسې ورکړي تر څو دوی خپل قرضونه په اداء کړي.

۷- **في سبيل الله (مجاهدين) :** د جمهورو فقهاؤ په نزد د الله تعالى په لاره کې جهاد کوونکي دي، که څه هم دغه جهاد په قلم سره وي، يا په ژبي سره وي او که په مال او توري سره وي.

✓ امام ابوحنيفه رحمه الله وايي : دا هغه څوک دي چې د مال د نه شتون له وجهي د غاږيانو څخه پاته وي.

✓ امام محمد رحمه الله وايي : دا هغه څوک دي چې د حاجيانو څخه پاته شي.

✓ هغه طالبان او زده کوونکي شامل دي چې د دين په زده کړه مشغوله وي.

✓ هغه مجاهدين چې د دولت څخه منظم معاش و نه لري.

۸- **ابن سبيل :** دا هغه مسافر دي چې د خپل کور، کلي او هيواد څخه د يو روا کار لپاره وتلي وي. که دوي غنيان هم وي، خو په سفر کې ورسره خرچه خلاصه شي، نو دوي ته د دوي د مشكلاتو د حل لپاره

د زکات د ورکړي په اړه ځینې مهم مسائل

۱- زکات دمي ته نه ورکول کېږي، خو نوري صدقي ورکول کېدای شي.

۲- د مساجدو په آبادولو کې، مړی ته د کفن په اخیستلو کې نه مصرف کېږي.

۳- هغه غني او شتمن ته به زکات نه ورکول کېږي چې د نصاب خاوند وي.

۴- زکات خپلو اصولو او خپلو فروعو ته نه ورکول کېږي.

۵- د زکات د ورکړي په وخت کې د زکات نیت حتمي دي.

۶- زکات بني هاشمو ته او هم مزدور ته د کار په مقابل کې نه ورکول کېږي.

۷- زکات د وخت څخه مخکې د قسطونو په ورکول هم جواز

د زکات ګټې او فلسفه
څه ده؟

د زکات فلسفه او گټي

د الله تعالى په هر امر او نهی کې یې د ترسره کونکو او ځان ساتونکو لپاره گټي او حکمتونه پراته دي، د فرایضو په لړ کې یې زکات هم پر مسلمانانو لازم کړی دی.

✓ علماء کرامو د زکات دورکولو ډېرې گټې بیان کړي دي چې ځینې یې په لاندې ډول دي :

۱- په زکات سره د شتمنو مالونه له هر ډول آفت ژغورل کېږي.

۲- په زکات سره په ټولنه کې فقر او غریبي له منځه ځي د فقیرانو او مساکینو سره همدردي ده تر څو هغوی هم په ټولنه کې د آرام او سوکاله ژوند خاوندان شي.

۳- د طبقاتي نظام له منځه وړل : چې سرمايه د څو خلکو په لاسونو کې پاته نشي، د غريبو خلکو سره تقسيم شي، او ټولنه د سرمايه دارې او طبقاتي نظام له بد مرض څخه وژغورل شي.

✓ د طبقاتي نظام په وجه په ټولنه کې د وگړو ترمنځ کپنه او دښمني پيدا کېږي.

۴- د زکات اداء کول د ټولنې امنيت برقراره ساتي : زکات د ټولنې د امنيت په ساتلو کې مرسته کوي، که ټولنه کې زکات شتون ولري نو فقير خلک غلا، اختطاف، لاري شوکول او داسې نورو جرايمو ته زړه نه ښه کوي او په ټولنه کې به امنيت وي.